एककल्पानामवैगुण्यात् ॥ १४ ॥ एकः समानस्तुल्यः कल्पः पक्षो येषां तऽएककल्पाः तेषामेव सत्त्राणि भवन्ति न भिन्नकल्पानाम् । कुतः अवैगुण्यात् · यदि सर्वेऽपि नाराशंसवन्तः [1] अथवा सर्वेऽपि तनूनपात्प्रयाजवन्तः तदेवावैगुण्यं भवति · अवैगुण्याच्च फलसिद्धिर्भवति · इतरथा भिन्नकल्पेषु सह निविष्टेषु अन्यतरप्रयाजाश्रयणे सत्यन्येषां वैगुण्यात्फलं न सिध्येत् · न च वचनबलेन बाधः वचनस्य समानकल्पेषु सहचरितार्थत्वेन बाधकत्वासम्भवात् । अत्र वसिष्ठादीन्स्वामित्वेनोद्दिश्य तादर्थ्येन नाराशंसादि [2] विधीयते · तादर्थ्यं च क्रतूपकारकद्वारेणाप्युपपन्नमिति न भिन्नफलकल्पनापत्तिः · वसिष्ठानामिति षष्ठी स्वामिलक्षणा · अतो येषां स्वं नाराशंसः तेषामेव कर्मसिद्धिं करोति नेतरेषाम् । अयमर्थः · वसिष्ठानां नाराशंस एव यज्ञाङ्गम् तद्युक्त एव क्रतुः फलसिद्धौ पर्याप्तो भवतीति एवं तनूनपाद्युक्त एवेतरेषाम् · अत एककल्पानामेव सहाधिकारो न भिन्नकल्पानामिति सिद्धम् ॥ अत्र सत्त्रव्यतिरिक्तान्यप्यनेककर्तृकाणि द्वियज्ञगणयज्ञादीन्युदाहरणं भवन्त्येव [3] तुल्यन्यायत्वात् · प्रदर्शनार्थं तु सत्त्रग्रहणानुवृत्तिः प्रदर्शिता । अत्र विशेषः · वासिष्ठो ब्रह्मेति वचनात् ब्रह्मत्वं वासिष्ठेन कर्तव्यम् वैश्वामित्रो होतेति वचनात् होत्रं तु वैश्वामित्रेण · तयोश्च भिन्नकल्पत्वान्न सहाधिकारसम्भवः · तस्माद्वरं गत्यभावाद्वासिष्ठं ब्रह्माणमाश्रित्य होत्रस्य विश्वामित्रकर्तृकतां बाधित्वा वासिष्ठेन तत्समानकल्पेन वा केनचित्कर्तव्यम् वैश्वामित्रं वा होत्रमङ्गीकृत्य ब्रह्मत्वमङ्गीकृत्यापि वासिष्ठकर्तृत्वबाधेन वैश्वामित्रेण तत्समानकल्पेन वा केनचित्कर्तव्यम् अथवा ब्राह्मणमात्रस्याधिकार इति । तत्राविशेषात्सर्वेषामधिकारः स्यात् · अथवा वासिष्ठो ब्रह्मेति प्रकृतौ वचनात् ब्रह्मत्वस्यावैगुण्यायावश्यं वासिष्ठेन भवितव्यम् अतस्तत्समानकल्पानामधिकारः सिद्धान्तस्तु य एव कश्चित्स्तोमभागानधीते स वासिष्ठ इति [4] वचनात्स्तोमभागाध्ययनवतोऽवासिष्ठस्यापि ब्रह्मत्वस्यानुज्ञानाद्वासिष्ठेनापि क्रियमाणं ब्रह्मत्वं विगुणं न भवति · वैश्वामित्रो होतेति वचनात्तु होत्रं वैश्वामित्रेण विना विगुणं स्यात् तस्माद्वैश्वामित्रतत्समानकल्पानामेव सत्त्रेऽधिकारो

१) नरा° २. २) नरा° २. ३) °वत्येव २. ४) See १२. ६. १. ४१.